БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

47-дохи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 307 (13008) | 1969 оной декабриин 31, среда | Сэн 2 мүнгэн

[О]СТНОЙ ПАРТИЙНА ЭДЭБХИТЭДЭЙ СУГЛААН ТУХАЙ

ИНФОРМАЦИОННО МЭДЭЭСЭЛ

[..]ной декабриин 30-да Улаан-Үдэ хото[..]стной партийна эдэбхитэдэй суглаан «Колхознигуудай бүхэсоюзна гурба[..]здын дүнгүүд ба областной партийна [..]ацнин зорилгонууд тухай» асуудал хэлсэгдээ.

[..]йна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ табиг[..]уудалаар КПСС-эй обкомой нэгэдэхи [..]ь нүхэр **А. У. Модогоев** элидхэл хэбэ. [..]анда хабаадагшад элидхэлэй һүүлээр [..]һэн байна. Эгээн түрүүлэн КПСС-эй Шэбэрэй райкомой нэгэдэхи секретарь **[М]алыгин** трибунада гараа. Нүхэр Ма[..]ймагай колхоз, совхозуудаар Колхоз[..] бүхэсоюзна гурбадахи съездын ма[..]ууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, хүдөөгэй [..] дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга[..]бана, колхозуудта өөһэдын Устав то[..]о комисси байгуулагдана гэжэ хэ[..]лүүриингээ газарые зүбөөр, ашаг үрэ[..]эр хэрэглэхэ тушаа тогтоо.

[..]знигуудай бүхэсоюзна гурбадахи хабаадаһан тухайгаа, съездын таби[..]далые ажахыдаа мүнөө үедэ зүбшэн тодорхой хэмжээ ябуулгануудые ха[..] байһан тухайгаа Бэшүүрэй аймагай [..]» колхозой түрүүлэгшэ **Н. Б. Юмсу[..]**[..]эрэбэ. Парти, правительствын ан[..]айрада бодото харюу болгон, колхозой ажалдаа шэнэ амжалтануудые түйла[..]олдоно. Колхозой хонишод ерэхэ жэл[..]нган хурьга түлжүүлхэ, хонин бүри килограмм нооһо хайшалха гэһэн [..]аа гээд үгэ хэлэгшэ мэдүүлбэ.

[..]ь республикын Министрнүүдэй Сове[..]эдэхи арадай хиналтын комитедэй тү[..]э **Б. С. Семенов** үгэ абажа, колхоз, [..]дай гол баялиг болохо газарые хам[..]тэрэниие үрэжэл ехэтэй болгохо хэрэгтэ бии байгаа дутагдалнууд тушаа тогтоо Илангаяа уһалагдадаг газар муугаар ашаглагдана. уһалуурнин системэнүүд хуушаржа, шэнээр, инженернэ түхэлтэйгөөр һэльбэгдэн заһагдахаар болоо. Газарые зүбөөр ашаглахын тула колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд сэхэ харюусалгатай. Мүн промышленна, ой модоной предприятинууд хүдөө ажахын үйлэдбэриин газарые муудхаана гээд үгэ хэлэгшэ шүүмжэлээ.

Адууһа малай тоо толгой олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула хэжэ байһан хүдэлмэри тухайгаа Яруунын совхозой директор **К. А. Албашеев** хэлэбэ. Ниитын адууһа малда хүсэд хүрэхэ үбһэ, тэжээл бэлэдхэхэ талаар бии байгаа дутагдалнуудта Хоринн аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин начальник **Ц. Ш. Бальбаров** тогтожо хэлээ. КПСС-эй Прибайкалиин райкомой нэгэдэхи секретарь **Н. Е. Шелковников** үгэ хэлэхэ зуураа, колхоз, совхозуудта электрын элшэ хүсэ һайнаар хэрэглэхэ тушаа тогтоһон байна.

Партийна эдэбхитэдэй суглаан дээрэ Мухар-Шэбэрэй «Искра» колхозой түрүүлэгшэ, Колхознигуудай бүхэсоюзна гурбадахи съездын делегат **Е. В. Иванов,** Загарайн аймагай XXI парсъездын нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшэ **Д. Б. Баданов,** КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь **В. Г. Бирюков,** Улаан-Үдын аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ **Д. А. Шикуло,** Хэжэнгын аймагай «50 лет Октября» совхозой директор **Д. Д. Дугаров,** КПСС-эй Ахын райкомой нэгэдэхи секретарь **М-Ж. Ц. Гармаев,** республикын хүдөө ажахын министрэй орлогшо **В. Б. Саганов** гэгшэд үгэ хэлэбэд.

Зүбшэн хэлсэгдэһэн асуудалаар областной партийна эдэбхитэдэй суглаан тусхай тогтоол баталан абаа.

ШЭНЭ ЖЭЛЭЙ ТҮСЭБӨӨР

[..]гай промышленна пред[..]нууд сооһоо Мухар-Шэбэ[..]то-транспортна предприяти [..]үүлэй зэргэдэ ябадаг. Тус [..]ив үйлэдбэриингөө дааба[..]вартал, һара бүри ходо [..] дүүргэдэг юм. Таряа ху[..] халуун үдэрнүүдтэ тус [..] жолоошод үдэр һүниие [..]й ажаллажа, республикын [..]одой дунда дэлгэрһэн со[..] мүрысөөндэ эрхимлэжэ га[..]байна. Тиигэжэ тэдэнэр сес[..]ын Министрнүүдэй Соведэй [..]профсоведэй дамжуулгын [..] тугта, 1000 түхэригэй [..] шанда хүртэһэн юм.

[..]эхэ амжалта жолоошодой, [..]рно-техническэ хүдэлмэри[..]й эршэтэ ажалаар туйлагдаһаниинь мэдээжэ. Абаһан социалис уялгаяа заатагүй дүүргэдэг, бусадта ажалай үльгэр жэшээ харуулдаг жолоошод тус предприятида олон. Нэрлэбэл, В. Ветошников, М. Драньков, С. Миронов, И. Симухин, И. Чулков болон бусад жолоошодые зурдамаар. Тэдэнэр авто-транспортна предприятиин үнинэй хүдэлмэрилэгшэд гэжэ тоологдодог. Юуб гэхэдэ, Мухар-Шэбэртэ авто-транспортна предприятиин анхан түрүүн байгуулагдаһанһаа хойшо тэдэнэр эндэ жолоошодоор ажалладаг юм. Ажалай баян дүршэлтэй болоһон жолоошод ашаа шэрэхэ табан жэлэйнгээ түсэбые үшөө октябрь һарада дүүргээд, мүнөө шэнэ табан жэлэй тоосоондо ажаллажа байнад. Жэшээнь, С. Миронов, В. Ветошников гэгшэд үнгэрһэн хабарай тарилгын ба таряа хуряалгын үдэрнүүдтэ тус тустаа 13000 тонно километр ашаа шэрэхэ түсэбөө хоёр дахин үлүүлэн дүүргээ гэхэ гү, али 26900 тонно-километртэ хүргэһэн юм. Жолоошодой автомашинын кабинын үүдэндэ «Коммунис ажалай ударник» гэһэн үгэнүүд аржытар бэшээтэй байдаг. Эрхим ажалайнгаа түлөө В. Ветошников «Хүндэлэлэй тэмдэг» орденоор, С. Миронов «Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар шагнагдаһан байна.

Б. ЖАМБАЛОВ.

Буряадай АССР Верховно Соведэй зургаадахи сесси

БУРЯАДАЙ АССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫЕ 1970 ОНДО ХҮГЖӨӨХЭ ГҮРЭНЭЙ ТҮСЭБ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ депутат В. Ф. ЛЫСОВЭЙ элидхэлһээ

Нүхэд депутадууд! Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1970 ондо хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үзэмжэдэ табина.

1970 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ гүрэнэй түсэбүүдые СССР-эй ба РСФСР-эй Верховно Соведүүдэй сессинүүд һаяхан баталан абаа һэн. Эдэ түсэбүүдэй ёһоор ероной Сибириин ба Алас-Дурна зүгэй районууд бүри түргэнөөр саашадаа хүгжөөгдэхөөр хараалагданхай. Энэнь манай республикын арадай ажахын түсэбтэ ямараар харагданаб гэхэдэ, промышленна ба капитальна барилга угаа түргэнөөр хэгдэхэ байна. Худалдаа наймаан, хүн зониие ажаһуудалай талаар хангалга элитээр хүгжэхэ, зоной олзо доход бүри ехээр ургаха. Энэ хадаа республикын ажалшадай байдал саашадаа һайжаралгада туһалха байна.

1966—1969 онуудта Буряадай АССР-эй арадай ажахын хүгжэлтын гол дүнгүүд тухай элидхэлшэ тобшоор мэдээсээ. Түсэбтэ табан жэлэй дүрбэн жэлэй турша соо промышленна продукциин хэмжээн сасуулагдамал сэнгээр 43,8 тухай процентээр нэмэһэн байна. Баталагдаһан жэлэй түсэбүүдһээ галуур 20 миллион үлүүтэй түхэригэй промышленна продукци худалдагдаа.

Промышленна продукциин бүхы ургалтын 80 шахуу процентнь ажалай бүтээсые дээшэлүүлһэнэй ашаар абтаһан байха юм. Промышленностьда бүхы дээрэнь абажа үзэбэл, гаргашануудые харюулалга, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлээ.

1969 он В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе эрхимээр угтахын түлөө бүгэдэ арадай ажалай ба политическэ дэбжэлтэ гаргалгын жэл болоһон байна.

Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, 1969 ондо худалдагдаһан продукциин хэмжээн 3,2 процентээр, тэрэ тоодо нютагай Соведүүдэй—8 процентээр нэмэхэ. 1966—1969 онуудта ороо-һо таряа жэлдээ дунда зэргээр абалга 1963—1965 онойхитой сасуулбал, 20 процентээр нэмэә.

1966—1969 онуудта, урда тээхи дүрбэн жэлэйхитэй сасуулбал, колхоз, совхозуудта жэлдээ дунда зэргээр һү һаалга 22 процентээр, мяха абалга—6 процентээр, үндэгэ абалга—хоёр үлүүтэй дахин, нооһо хайшалалга—15 процентээр нэмээ. Нооһо хайшалалгын нэмэхэтэй хамта, хонидой тоо 210 мянган толгойгоор олон болоһон байна. Эбэртэ бодо малай тоо 10 процентээр нэмээ, адуунай ба шубуунай тоо олон болоо.

1969 оной 11 һарын турша соо, нёдондо жэлэй тус үеынхитэй сасуулбал, колхоз, совхозуудта мяха абалга 8,35 мянган тонноор, үндэгэ—7,74 миллион монсогороор (22 процент), нооһо—446 тонноор (10 процент) нэмэһэн байна. Декабриин тэн багаар мал ажалай бүхы түхэлэй продуктнуудые гүрэндэ худалдаха түсэб үлүүлэн дүүргэгдээ. Ган гасуур зун болоһон дээрэһээ ороо-һо таряа, хартаабха, овощ абалга нёдондонойхиһоо бага байгаа. Ороо-һо таряа ба овощ бэлэдхэхэ түсэб дүүргэгдээгүй.

Арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ 1966—1969 онуудта бүхы шатаар мүнгэ һомололго 678 миллион түхэриг болоо. Промышленность, хүдөө ажахы ба транспортда үйлэдбэриин фонднууд нэмээ. Республика дотор—Улаан-Үдэдэ прибор бүтээлгын завод, силикатна хирпиисын завод, Каменскда макаронно фабрика, хилээмэнэй завод баригдажа, ашаглалгада үгтөө. Слюдянка—Улаан-Үдэ участогай түмэр зам электрижүүлэгдээ, олон предприяти, участок ба цехүүд шэнэдхэн һэльбэгдээ, Сэлэнгын ЦКК-гай барилга үргэлжэлүүлэгдээ, Улаан-Үдэ городто булад конструкцинуудай томо заводой, Галуута-Нуурай ГРЭС-эй барилга эхилһэн байна.

Хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуурииие бэхижүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдээ. Колхоз, совхозуудта тракторнуудайнь тоо хоёр дахин олон болоо, 4 мянга гаран километртэ электро-дамжуулгын шэнэ утаһа шэжэмүүл татагдаа, 500 мянга гаран толгой үхэрэй байха байранууд, тэрэшэлэн олон зуун үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай барилганууд бодхогдоо.

Эдэ жэлнүүдтэ 40 мянга гаран гектар шэнэ газар элдүүрилэгдээ, 4,1 мянган гектар талмай дээрэ уһалуурнин һубаг канаванууд татагдаа, 61,6 мянган гектар сабшалан ба бэлшээри ехээр һайжаруулагдаа.

Дүрбэн жэлэй турша соо гүрэнэй, кооперативна организацинуудай, хүн зоной мүнгэ зөөреэр 764 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд баригдаа. Гүрэнэй ба колхозуудай зөөреэр 29,5 мянган һурагшын һууритай шэнэ һургуулинууд, 7,7 мянган үхибүүнэй һууритай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаанууд, 18,6 мянган һууритай клубууд ба кинотеатрнууд баригдаа. Эдэ жэлнүүдтэ ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангагын предприятинуудай материальна баазэ шэнээр байгуулагдаа гэхэ болоно. Мүн худалдаа наймаан[ай], зоной коммунальна хангалгын [пред]приятинуудай тоо олон болоо.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюурта).

[..]ар үбэлэй үедэ үхэр ма[..]йнаар шахан таргалуулжа, [..]ө тарган мяха тушааха гэ[..]хааминай аймагай Баян-Го[..]вхозой үүсхэл хаа хаанагүй [..]дэд, республикымнай мал[..]ршэтэй һайнаар ажаллажа Баян-голойхидой жэшээ[..] Мухар-Шэбэрэй аймагай [..]низм» колхозой мал адуу[..] ерэхэ жэл соо гүрэндэ ту[..]ха малаа һайнаар шахан [..]уулна. Энэ хүдэлмэридэ [..]й мал адуулагшад Георгий [..]ович Сластин Федор Алек[..] Бельский хоёр эрхим ам[..]туйлана. Тэдэнэй харууһал[..]уртэдэ хамта дээрээ 103 хашараг бии юм. Малайн[..]уүһалга, эдеэлүүлгые һай[..]хидхэжэ, ноябрь һарада эдэ [..]ухэд малайнгаа толгой бү[..]эгнүүрые 900 граммаар нэ[..] байна. Декабрь һарадашье ажалайнгаа эршэ һулад[..], үшөө һайнаар ажаллаба.

[..]АГ ДЭЭРЭ: колхозой эрхим [..] Г. А. Сластин, Ф. А. Бель[..]

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

ЕХЭШЬЕ, ТАРГАНШЬЕ МЯХАН

Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада мал шахан таргалуулха Улаан-Үдын совхозой малшад, гахайшад ходо һайн үрэ дүн туйлажа, трестынгээ ажахынуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Агуехэ багша В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн урдахи 1969 ондошье эрхимээр хүдэлжэ гараба. Бүхыдөө 6144 центнер мяха гүрэндөө тушаажа, жэлэйнгээ түсэб аяар 1314 центнерээр үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Тус ажахын бүхы малшад, гахайшад, мэргэжэлтэдэй үнэн шударгы, эсэшэ сусашагүйгөөр ажаллаһанайнь ашаар иимэ амжалта туйлагдаа. Жэшээлхэдэ, совхозой хоёрдохи отделениин малшад Агрипина Алексеева, Федосья Степанова гэгшэд 170 үхэр зунай, намарай һарануудта шахан, бэлшээн таргалуулжа, шэгнүүрыень хамта дээрэнь 135 центнерээр дээшэлүүлээ. Ондоогоор хэлэбэл, шахалтын үедэ үхэр бүхэнэй шэгнүүр суудхын 1090 граммаар нэмэгдээ юм. Тэдэ хашараг, гунан үхэрнүүдынь тус тустаа 365 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаһан байна. Тиихэдэ шахамалнуудайнь 71 процентнь эрхим тарган гэжэ сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Мүн дүршэлтэй бэрхэ малшад Харитинья Гаврилова Ирина Котовщикова хоёр намартаа 121 толгой үхэр шахажа, тэдэнэйнгээ тус бүриин шэгнүүрые суудхэдээ дунда зэргээр 1058 граммаар дээшэлүүлжэ шадаа. Тэрэшэлэн малшад Евдокия Шмыгина, Клавдия Степанова, Иван Братеньков, Александр Измаиграев гэгшэд зун, намарай үедэ үхэр мал һайнаар бэлшээжэ, шэгнүүрыень баһал ехээр нэмээгээ.

Түбхын түрүүн малшадай ажалай түлөөһые зүбөөр үгэдэг, эрхим үрэ дүн туйлаһанайнь түлөө һайнаар урмашуулдаг болоһонойнь ашаар лэ тэдэнэр малаа һайса таргалуулха, шэгнүүрыень ехээр нэмээхэ гэжэ оролдоно. Тусхайлбал, малшад шахамалнуудаа һайса таргалуулжа түсэбһөө гадуур шэгнүүрыень ехээр нэмээгээд тушаахалаа, һүүлдэнь 500—900 түхэриг хүрэтэр мүнгэн түлөөһэ абадаг байна.

Совхозой гахайшадшье урдаа табигдаһан харюусалгатай зорилгоёо гүйсэд ойлгожо, баһал ойн баярай жэлые эрхим үрэ дүнтэйгөөр дүүргэбэ. Нэгэдэхи отделениин гахайшад гүрэндэ гахайн мяха тушааха жэлэйнгээ түсэб бүри декабриин 1-дэ дүүргээ һэн. Тэдэнэр жэл соо 9658 гахай шахан таргалуулжа, тус бүриинь 130 килограммһаа бага бэшэ шэгнүүртэй болгоод тушаагаа юм. Гахай бүхэнэй шэгнүүр суудхэдээ 450 граммаар нэмээгдээ. Гална эндэ абтаһан мяханай центнерэй өөрынь үнэ сэн түсэбэй ёһоор 94 түхэригтэ байха аад, 91 түхэригтэ болоо.

Эдэбхитэй, бэрхэ эмхидхэлшэ, коммунист Николай Илларионович Сарапкинай хүтэлбэрилдэг гахай шахалгын отделениинхид ажал хүдэлмэреэ зүбөөр эмхидхэжэ, бултадаа эбтэй эетэйгээр, эсэхэ сусахые мэдэнгүй хүдэлһэнэй ашаар иимэ үрэ дүн туйлаа. Эндэ хүдэлжэ байһан гахайшадай хэниинь хэншье гэшэгүй оролдосотой һайнаар хүдэлдэг зон. Жэшээлбэл, гахайшад М. И. Сидорова, П. Е. Абрамова, Л. Д. Севастьянова, Е. А. Тимофеева, Г. А. Самсонова, А. И. Новикова болон бусад эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Энээнһээ урагша гахайшад хэдэн звено боложо таһараад хүдэлдэг һаа, мүнөө хүдэлмэриин табан үдэртэй неделидэ ороһонһоо хойшо бултадаа нэгэ бригада боложо хүдэлхэ гэжэ шиидээ һэн. Тиигээд фермынгээ ехэнхи хүдэлмэриие оньһожоруулжа, ажалай гурим шэнээр табяа, мүн ажалай түлөөһыешье хубилгаа. Мүнөө гахайшад туйлаһан үрэ дүнгэйнгөө зэргээр түлөөһэ абана. Гансашье гахайшад бэшэ, мүн кочегар, слесарь, тэжээл зөөдэг ажалтай хүнүүдшье түлөөһэ иигэжэ абадаг болоходоо, гахай һайнаар таргалуулха, ехэ мяха үйлэдбэрилхын тула булта оролдоно бшуу.

Саашадаа Улаан-Үдын совхозой малшад, гахайшад туйлаһан амжалтаяа улам арьбадхажа, ажалайнгаа бүтээсые үшөөл дээшэлүүлхэ, хямда сэнтэй мяха ехээр абаха зорилго табина. Шэнэ жэлдэ гахай шахалгые бүри һайнаар эмхидхэхэ, тэжээл бүйлуулха, зөөхэ, байра сэбэрлэхэ хүдэлмэриие хүү оньһожоруулха, гахай харууһалга, шахалгын зоотехническэ гуримые бүри наринаар сахиха гэхэ мэтэ ехэ юумэн хэгдэхэ байна. Нэн түрүүн совхоздо тус тустаа 330 үхэрэй байха, досоогоо гүйсэд оньһожоруулгатай хоёр типовой байра баригдажа дүүрэә. Иигээд үшөө 4 тиимэ байра баригдахань.

Тиигэжэ ойрын жэлнүүдтэ совхоз жэлэй дүрбэн сагта тарган мяха ехээр абадаг тусхай фабрика болохо байна.

И. ЩЕГЛАЕВ.

АЖАЛАЙНЬ ЭРШЭ ШАНГАДАНА

Үбһэ тэжээлэй багаар бэлэдхэгдэһэн жэлдэ ниитын малай үбэлжэлгэһөө харюусалгатай юумэн байдаггүй. Иимэ сагта адууһа малай ашаг шэмэ дээшэлүүлхэ гээшэ орёо бэрхэтэй хэрэг. Гэбэшье Тайлсын совхозой Санномыскын гүүртын коллектив һү һаалияа дээшэлүүлһэн зангаараа.

Үбэлэй үедэ үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха гэһэн Улаан-Үдын аймагай «Искра» колхозой, Яруунын совхозой һаалишад, малшадай социалис уялгые аймаг соогоо түрүүлэн халан абаһан тус гүүртэдэ ерэхэдэмнай үглөөнэй жабар бууража, дулааншаг боложо байгаа һэн. Отделениие эрхилэгшэ Яков Павлович Дунаевтай хамта фермэ хүрэхэдэмнай һаалишадай олонхинь ажаллажа байгаа. Тус гүүртэдэ 133 үнеэн, 26 гунжан бии. Эндэхи найман һаалишад зунай үедэ үнеэн бүриһөө мянган литр һү һааха гэһэн уялгаяа амжалтатайгаар дүүргээд, үбэлэй һарануудта баһал эды зэргын һү һааха гэһэн шиидхэбэреэ хэр зэргэ бэелүүлжэ байнаб гэжэ һонирхобобди.

Шулуугаар баригдаһан үргэн ута байра соонь ороходо, малшад шалаяа сэбэрлэжэ байба. Хүн бүхэн өөһэдынгөө малай шабааһа транспортерто этэржэ үгэнэ. Дүршэлтэй һаалишад Капитолина Красикова, Анна Дунаева, Валя Борисова гэгшэдэй ажаллажа байхыень харахада, урмашамаар түргэн хүдэлнэ. Нэгэ хэды сагай үнгэрөөд байхада, байра соонь сэбэр болошоод байба.

— Мүнөөдэр һаалишан Аграфена Аюшеевамнай амаржа байна. Орондонь халаанай һаалишан хүдэлнэ. Үглөөдэр үдэһөө хойшо хүдэлжэ эхилхэ,— гээд, отделениин зоотехник Елена Цырендоржиева фермын мэдээжэ һаалишаниие үгылһыемнай мэдэхэдээ тайлбарилаа һэн.

Тус гүүртын һаалишадай болон бусад хүдэлмэрилэгшэдэй амжалта тухай хэлэбэл, эндэхи гурбан һаалишад һү һааха жэлэйнгээ уялгануудые дүүргээд байна. Тэдэнэрэй тоодо Капитолина Красикова, Аграфена Аюшеева, Анна Дунаева гэгшэд оролсоно. Мүн Валентина Борисова һү һааха жэлэйнгээ даабари дүүргэхэ ойртоо. Бусад һаалишадыншье жэлэй дүүрэтэр абаһан уялгануудаа бэелүүлхээр.

Һаалишадай хүдэлмэриин дүн үдэр бүри согсологдожо, бултанай анхаралда харуулагдадаг. Эндэ ханын хуудаһан саг үргэлжэ гаргагдадаг юм. Фермын хүдэлмэришэдэй үдэрэй гурим, үнеэдые эдеэлүүлхэ тэжээлэй рацион томоор бэшэгдээд, ханада үлгөөтэй.

Энэ гүүртынхид мүнөө жэлдэ 2508 центнер һү һаажа, тэрэнэйнгээ 2034 центнерые гүрэндэ тушааха түсэбтэй байгаа. Һү һааха, гүрэндэ худалдаха энэ түсэбөө бүри ноябриин 20-до тэдэнэр дүүргээ һэн. Теэд энээгээр һанаагаа амараагүй, амжалтаяа улам арьбадхахые оролдоно.

Гүүртын мал мүн лэ тэжээлээр дутамаг. Мүнөө үедэ үнеэн бүридэ 1 килограмм үбһэ, 25 килограмм бүйлуулагдаһан һолоомо, 1 килограмм зелёнко, 500 грамм хуурай һолоомо эдюулнэ. Гүүртын мал үглөөнэй хүйтэн жабарай буураад байхада таряанай һуурида адуулагдана. Үнеэдэйнь шадал тамир һайн зангаараа.

— Үнеэднай үбэлэй һарануудта—декабрь, январь, февраль соо түрэхэ юм,—гээд, отделениие эрхилэгшэ Яков Павлович Дунаев мэдүүлбэ.

Гүүртын мал бүлеэн уһаар уһалагдана, тэжээл бүйлуулагдажа үгтэнэ. Тэжээлэйнь цехтэ олон жэлэй дүршэлтэй Иван Рахвалов Николай Горин хоёр хүдэлдэг юм.

— Малай хоол бүйлуулгада гомдол байхагүй,—гээд, һаалишад хэлэбэ.

Санномысскын һаалиин гүүртэдэ бүхыдөө һайн гэхын аргагүй. Эндэ һаалишадай сүлөө сагтаа орохо ленинскэ таһалга байхагүй. Һаалишад, малшадай ажал ехэтэй хүдэлмэри хүнгэдхэхэ талаар биратай юумэн хэгдэнэгүй.

— Үбэлэй һарануудта үнеэн бүриһөө 1250 килограмм һү һааха гэһэн республикынгаа түрүү ажахынуудай малшадай үүсхэлдэ харюу болгон, октябрь—апрель һарануудта үнеэн бүриһөө 1100 литр һү һааха гэһэн шэнэ уялга абаабди. Энэ уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхые оролдонобди,— гээд, отделениин һаалишан Аграфена Аюшеевна Аюшеева коллективэйнгээ үмэнэһөө хөөрөө һэн.

В. АБИДУЕВ.

Хори.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР В. П. БАРАКОВСКИХ ГЭГШЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түмэр замай транспортда удаан саг соо, һайнаар хүдэлэрилһэнэйнь түлөө, мүн 60 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан Улаан-Үдын локомотив-вагон заһабарилгын заводой үйлэдбэриин таһагай начальнигай орлогшо нүхэр **Василий Петрович Бараковс[ких]** гэгшые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүн[дэл]элэй грамотаар шанаха.

Буряадай АССР-эй [В]ерховно Соведэй [Пр]езидиумэй Түрүүлэгшэ А. [Х]АХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэ[й П]резидиумэй Секретарь [..] МАСЛОВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1969 оной декабриин 30.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ЗУРГААДАХИ СЕССИ

НҮХЭР В. Ф. ЛЫСОВЭЙ ЭЛИДХЭЛЭЙ ТҮГЭСХЭЛ

(Эхиниинь 1-дэхи нюурта).

Республикын арадай ажахыдахи капитальна хүдэлмэридэ 1969 ондо 204 миллион тухай түхэриг һомологдоо. Энэ хадаа (барилгадахи үнэ сэнгүүдэй хубилалтые хараада абахада) Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1968—1970 онуудта хүгжөөхэ талаар Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи сессиин 1968 ондо баталан абаһан түсэбэй гол даалгабаринуудта таараладана.

Нютагай Соведүүдэй мэдэлэй ажахые хүгжөөлгэдэ 33,8 миллион түхэриг һомологдоһон байгаа. КПСС-эй XXIII съездын Директивэнүүдээр хараалагдаһанда орходоо ажалшадай мүнгэн олзо бүри түргэнөөр нэмэдэг байгаа. 1966—1969 онуудта энэ олзонь 42,5 процентээр нэмэһэн байха юм. Хүн зоной мүнгэн олзын жэлэй дунда зэргын ургалта 10 гаран процент болоо, тиихэдэ өөрөөнь 1961—1965 онуудта 6,7 процент байһан юм.

Мүнгэн олзын нэмэхэдэ, хүн зоной эд бараа хэрэглэлгэнь ба хангалга абалгань дээшэлнэ. Хүн зондо эд бараа худалдалга дүрбэн жэлэй турша соо 35,8 процентээр нэмээ, 1969 ондо 475 миллион түхэригэй бүхы түхэлэй эд бараан худалдагдаа. Эд бараа худалдалгын түсэб дүүргэгдэхэ.

Хүн зонине ажаһуудалай талаар хангалга түргэнөөр хүгжэнэ. Ганса 1969 ондо ажаһуудалай эрилтэ хангалта 30,5 процентээр нэмэжэ, 9,8 миллион түхэригэй (1965 ондо 4,7 миллион түхэриг) болоо.

Арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга ба соёл культура саашадаа хүгжөө. Республикын дээдэ һургуулинууд, техникумууд дүрбэн жэлэй турша соо 21 мянган залуу мэргэжэлтэдые бэлдэжэ гаргаа. 26 миллион үлүүтэй эдир залуу хүбүүд, басагад профтех-һуралсалай шатаар хүдэлмэришэнэй мэргэжэл шудалһан байна. Һургуулинуудай, һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаануудай материальна бааза бэхижэв. 1969 ондо һунаагдаһан үдэртэй һургуулинуудта, бүлэгүүдтэ һурадаг үхибүүдэй тоо 1965 онойхидо орходоо хоёр дахин олон болоо. Гүрэнэй һургуулиин наһа гүйсөөгүй хүүгэдэй эмхи зургаануудта 43,5 мянган үхибүүн ябана. 1965 онойхидо орходоо 43 [illegible] олон. Һургуулинуудай [illegible] хамтын байрануудта 11 [illegible] һурагша байдаг. [illegible]икын больницануудай орогоорой тоо 1540 һууряар нэмээ, [illegible]цанууд олон болоо.

[illegible]аргы замай ажахы, холбоо холбоной хэрэгсэлнүүд ба телевидениие хүгжөөлгөөр, городууд болон тосхонуудые болбосон зохид болголгоор республика дотор ехэ хүдэлмэри хэгдээ.

Гэбэшье бүхы арга боломжонуудай хүсэдөөр хэрэглэгдэнэгүй, ехэ дутуу дунданууд гаргагдана гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ. 1968—1970 онуудай түсэбэй хэдэ хэдэн шухала даалгабаринууд дүүргэгдэхэгүй гэжэ 1969 оной хүлеэгдэжэ байһан дүнгүүд харуулжа үгэнэ.

1969 ондо шэнэ үйлэдбэринүүдые ашаглалгада үгэлгын гээгдэһэнэй шалтагаанаар хараалагдаһанда орходоо бага электроэнерги, нүүрһэн, хариин материалнууд, түмэр-бетон зүйлнүүд, мебель, түүхэй эд ба промышленностиин бусад түхэлэй продукци үйлэдбэрилэгдэһэн байна.

Промышленна хэдэ хэдэн шухала түхэлэй продукци гаргаха талаар 1969 ондо баталагдаһан түсэб дүүргэгдэхэгүй.

Ой модоной промышленностиин, барилгын материалнуудай ба барилгын, индустриин предприятинууд түсэбүүдээ дүүргээгүй. «Сельхозтехникын» предприятинууд трактор, комбайн болон двигательнүүдые бүри үсөөнөөр заһабарилаа.

1969 оной 11 һарын дүнгүүдээр 66 предприяти гү, али тэдэнэй ниитэ тоогойнь 32 процент түсэбөө дүүргээгүй. Нютагай промышленностиин министерство, хилээмэ барилгын трест, хүн зонине ажаһуудалай талаар хангалгын министерство, түлишын промышленностиин управлени түсэбүүдээ дутуугаар дүүргэһэн байна. Культурно-ажаһуудалай эд бараа гаргаха түсэбөө Ой модоной ажахын министерство дүүргээгүй.

Республикын томо промышленна предприятинуудта культурно-ажаһуудалай эд бараа 1969 ондо бүри элбэгээр гаргаха хэмжээнүүдые республикын Министрнүүдэй Совет абаһан байгаа. Бүхыдөө нима эд бараа гаргалга 2 миллион түхэригөөр нэмээ. Гэбэшье республика дотор бүхы дээрэнь нима эд бараа худалдаха түсэб дүүргэгдээгүй байха юм.

Бодото шалтагаанһаа, мүн хэдэ хэдэн предприятинуудта түсэбтэ даалгабаринууд болон гүрэнэй журам доошолуулһанһаа уламжалан 1969 ондо промышленностиин хүдэлмэри муудаһан байна.

Республикын Госплан, Буряадай АССР-эй ЦСУ, Гүрэнэй банкын республиканска контора республикын предприятинууд, министерствэнүүд болон зургаануудта түсэбэй журам нариинаар сахихын хойноһоо хиналта шангадхахань, түсэбтэ даалгабаринуудые үндэһэгүйгөөр хубилгаһан ушар тухай Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, райгоргүйсэдкомуудта хододоо дуулгажа байхань шухала болоно.

1969 ондо промышленностиин хэһэн хүдэлмэриин технико-экономическа үрэ дүнгүүд үшөө тодорхойлогдоогүй. 11 һарын мэдээн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, эдэ һарын үрэ дүнгүүд нёдондонойхиһоо доогуур байха болоно. 1969 ондо бүхы промышленностьда ажалай бүтээсэ дээшэлхэгүйһөө гадна, 1968 онойхитой сасуулбал, зарим предприятинуудта доошолһон байха юм. Бүхы промышленностьда салин хүлһэн ажалай бүтээсын ургалтаһаа түргэнөөр нэмэнэ.

Түс түс предприятинуудта (мяха консервын комбинат, ПОШ фабрика) продукциин үнэ горитойгоор дээшэлээ, ашаг олзо оруулха түсэб дүүргэгдээгүй. Хэдэ хэдэн предприятинуудта ажалай журам доошолоо, хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошолго олон болоо, хүдэлмэриин сагай һамшалга нэмээ.

Мал ажалай продукциин бүри ехээр абтаһан тухай мэдээсэхэдээ, В. Ф. Лысов ялгажа онсолон тэмдэглээ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин улам ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилэгдэдэг болоһон дээрэһээ мал ажалай продукци абалга гол түлэб дээшэлһэн байна. 1969 оной 11 һарын турша соо үхэрэй мяха абалга нэгэ үнеэндэ абажа үзэбэл, 48 килограммаар, хониной мяха—нэгэ хониндо абажа үзэбэл, 3 килограммаар, нэгэ үнеэнһээ һү һаалга—53 килограммаар, тахяаһаа үндэгэ абалга —18 монсогоороор нэмэһэн байха юм.

Ниитын малай тоо 1969 ондо зарим зэргээр олошороо. Габэшье Хэжэнгын, Кабанскын, Сэлэнгын ба бусад районуудта эбэртэ боло малай тоо хороо. Бүхы түхэлэй мал һүрэгүүдые һэргээхэ, саашадань олон болгохо хэмжээнүүдые хараалжа, бэелүүлхэ шухала гээд элидхэлшэ хэлэһэн байна.

1969 оной капитальна барилгын түсэбэй дүүргэлтын даб дээрэхи мэдээнүүд тухай элидхэлшэ саашадань мэдээсээ. Энэ түсэб дүүргэгдэхэ байна. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин хэмжээн 1969 оной 11 һарын турша соо 26 процентээр нэмээ.

Барилгын организацинуудай хүдэлмэридэ хэдэ хэдэн аймгүйсэдкомууд (Прибайкалиин, Хяагтын, Бэшүүрэй ба бусад) багаар анхаралаа хандуулна. Тэдэндэ шухала туһаламжа үзүүлнэгүй, барилгын түсэбэй дүүргэлтын хойноһоо зохихо хиналта тогтоогдоогүй гэжэ барилгадахи горитой дутагдалнуудые һайнаар шэнжэлхэдээ элидхэлшэ заагаһан байна.

В. Ф. Лысовэй элидхэлэй удаадахи бүлэг 1970 оной түсэбэй гол зорилгонуудта хабаатай.

Промышленностиин ба транспортын талаар

Худалдагдалаг продукциин хэмжээгээр 1969 оной хүлеэгдэжэ байһан дүнгүүдтэй сасуулбал, 7,5 процентээр нэмээжэ, 942,3 миллион түхэриг хүргэхэ гэжэ 1970 оной түсэбөөр хараалагдана. Худалдагдаха продукциин хэмжээн союзна ба союзно-республиканска мэдэлэй министерствэнүүдэй промышленностьда 7,4 процентээр, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй промышленностьда 11,2 процентээр нэмэхэ байна.

Промышленностиин бүхы һалбаринуудай үйлэдбэри урган нэмэхээр хараалагданхай. Машина бүтээлгын, түлишын ба эдеэ хоолой промышленностиин үйлэдбэри илангаяа түргэнөөр нэмэхэ байна.

Худалдагдаха продукциин хэмжээн барилгын материалнуудай управлениин шатаар 23,6 процент, нютагай промышленностиин министерствын—11,1 процентээр, эдеэ хоолой промышленностиин министерствын—10 процентээр, хилээмэ барилгын трестын—12,6 процентээр ба түлишын промышленностиин управлениин—5,4 процентээр нэмэхээр хараалагдана.

Малай тоһон ба колбасаһаа бэшэ, промышленна бүхы түхэлэй зүйлнүүд болон эд бараа гаргалгые нэмэхэ гэжэ түсэбөөр хараалагдаа.

Союзно-республиканска мэдэлэй промышленностиин томо предприятинуудта культурно-ажаһуудалай эд бараа гаргалга 3,2 миллион түхэригөөр гү, али 14,2 процентээр нэмэхэ байна.

1970 ондо продукци үйлэдбэрилхэ ба худалдаха бүхы арга боломжонууд түсэбөөр хараалагдаһаар хизаарлагданагүй гээд В. Ф. Лысов тэмдэглээ. Барилгын материалнуудай промышленностьда хараада абтаагүй арга боломжонууд ехэ.

Республикын Госплан хэдаа барилгын материал бүри элбэгээр гаргаха бүхы арга боломжонуудые хараада абаха, зургаануудта 1970 ондо нэмэлтэ даалгабаринуудые тогтоохо тухай дурадхал оруулха зэргэтэй.

Арадай хэрэглэлэй эд бараа бүри элбэгээр гаргахын тулада бии байһан арга боломжонуудые хүсэдөөр элирүүлхэ талаар промышленна предприятинуудай үмэнэ түсэгаар эрилгонууд табигдана. Республикын предприятинууд арадай хэрэглэлэй эд бараа бултадаа гаргалсадаг байха ёһотой.

Нютагай промышленностиин министерство хадаа һэеы гутал дараха, шаажан гүйлгэһэн амһарта гаргаха даалгабаринуудые горитойгоор үлүүлэн дүүргэхэ хэмжээнүүдые хараалаад, бэелүүлхэ зэргэтэй.

Промышленна үйлэдбэриие нэмэхээр 1970 ондо хараалагдаһан ургалта гол түлэб мүнөө хүдэлжэ байһан предприятинуудта түйлагдаха зэргэтэй. Ажалай бүтээсын ургалтын ба салин хүлһэнэй дээшэлэлгын хоорондохи тэнсүүри түсэбэй ёһоор нариинаар тодорхойлогдохо байна.

Капитальна барилгын талаар

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ мүнгэ зөөри һомололго 254,6 миллион түхэригөөр гү, али 1969 ондо капитальна барилгада бодотоор гаргагдаһан мүнгэ зөөриһөө ехэ байхаар тодорхойлогдоо. Капитальна барилгада түсэбэй газарһаа мүнгэ һомололго 203,9 миллион түхэриг гү, али 1969 онойхиһоо 27,6 процентээр ехэ байха гэжэ түсэбөөр хараалагдаһан байна.

Капитальна барилгада предприятинуудай, колхозуудай, бусад кооперативна организацинуудай зөөриһөө, мүн хүн зоной зөөриһөө 50,7 миллион түхэриг һомологдохо гү, али 13,5 процентээр дээшэлхэ юм.

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй ажахынуудые хүгжөөлгэдэ 39,07 миллион түхэриг гү, али 1969 онойхиһоо 15,4 процентээр ехэ мүнгэ зөөри һомологдохо.

Элүүрые хамгаалгын барилгануудта мүнгэ һомололго 2,6 дахин нэмэжэ, 2,84 миллион түхэриг болохо, гэгээрэлэй барилгануудта—7 процентээр, гэр байрын барилгада—2 процентээр нэмэхэ байна. Гэр байрын барилгада бүхы шатаар 10,7 миллион түхэриг һомологдохо байна.

Республика дотор бүхы дээрээ 214,7 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр, тэдэнэй 51,5 мянган дүрбэлжэн метрынь Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түсэбэй ёһоор баригдахаар хараалагдана. Һурагшадай 8188 һууритай һургуулиин шэнэ гэрнүүд, һургуулиин наһа гүйсөөгүй үхибүүдэй 3718 һууритай эмхи зургаанууд, 6970 һууритай клубууд ба культурын байшангууд баригдаха болоно.

Түсэбөөр хараалагдаагүй барилгануудые хэжэ болохогүй гэжэ хэлшэ тэмдэглэһэн байна.

Капитальна барилга түргэн[illegible] хэ гэжэ түсэблэлгэ хадаа [illegible] организацинуудай коллекти[illegible] угаа шангаар хүлээхэ тухай [illegible] табина гээшэ.

Жэлэй эхилһэн түрүүшын[illegible] һөө барилгын хойноһоо һула[illegible] хиналта тогтоохын, батал[illegible] түсэбүүдые заатагүй дүүрг[illegible] тулада Улаан-Үдын горгүйс[illegible] аймгоргүйсэдкомууд үнгэржэ [illegible] жэлдэ хэгдэһэн барилгын [illegible]дые хаража үзэхэ ёһотой.

Хүдөө ажахын талаар

1970 ондо хүдөө ажахын продуктнуудые бэлдхэхэ хэмжээн табан жэлэй түсэбөөр баталагдаһан байна. 70 мянган тонно ороохо таряан, 20 мянган тонно хартаабха, 15 мянган тонно овощ, 56 мянган тонно мяхан, 100 мянган тонно һүн, 32 миллион үндэгэн, 5800 тонно нооһон бэлэдхэгдэхэ зэргэтэй. Тогтоогдоһон бэлэдхэлэй түсэбые дүүргэхын тулада колхозууд ба госхозуудта 560—570 мянга тухай тонно ороохо таряа, 66 мянган тонно хүрэтэр хартаабха, 20 мянган тонно хүрэтэр овощ абаха хэрэгтэй болоно.

Тэжээлэй ехэ дутамаг байһан дээрэһээ мяха бэлэдхэхэ түсэб дүүргэлгэ бэрхэтэйхэн байха. Тиихэдэ 1970 оной түсэб энэ жэлдэ бодото дээрээ бэлэдхэгдэхэ мяханһаа 3 мянган тонноор ехэ байха болоно.

Гахай бүри олоор шахаха гээшэ мяха абаха горитойхон арга боломжо-но.

Түсэбэй ёһоор 300 мянган галуу тэжээжэ, мяхан болгожо хү[illegible] гэжэ хараалагданхай. Энэ 1969 онойхиһоо олон байна [illegible] Энэ хэрэгтэ али бүхы тал[illegible] хаһа саг соонь бэлдэхэ хэр[illegible]

Түл олоор абаха, али бүхы [illegible]лэй малай гарзалалгые үсөө[illegible] гээшэ мяха элбэгээр абаха [illegible] арга боломжо мүн. Тиимэһээ [illegible] үбэлжэлгые эмхитэйгээр үнгэр[illegible]дэ, малаа бүрин хүсэд[illegible] оруулгада хүдөө ажахын ор[illegible] аймгүйсэдкомууд, колхоз, со[illegible] ехэ анхарал хандуулха зэргэ[illegible]

Республика дотор бүхы дэ[illegible]һаалгые 3,8 процентээр, тэрэ[illegible] колхоз, совхозуудта 4,7 про[illegible] нэмээхэ гэжэ түсэбөөр хараал[illegible]хай.

1970 ондо колхоз, совхо[illegible] техникэ, үтэгжүүлгэ бүри ех[illegible] тэхэ, гүрэн үрэһэ хүрэнгө[illegible] публикадамнай туһалаа. Хаба[illegible]рилгада һайнаар бэлдэхэ гээш[illegible] шухала зорилго мүн.

Хүн зоной байдал улам һайжаруул[illegible] болбосоролыень дээшэлүүлхэ зорилго[illegible]

Хүн зоной материальна байдал һайжаруулха, болбосоролыень дээшэлүүлхэ талаар 1970 оной даалгабаринууд 1968—1970 онуудай түсэбүүдтэ гол түлэб тааралдана гээд В. Ф. Лысов хэлээ. Гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эд бараанай эрьесын хэмжээс 505 миллион түхэриг хүрэтэр нэмээхэ. Табан жэлэй турша соо эд бараа наймаалалга 43 үлүүтэй процентээр нэмэхэ.

Хүн зонине ажаһуудалай талаар хангалга 19,2 процентээр нэмээгдэжэ, 11,65 миллион түхэриг хүргэгдэхөөр хараалагданхай. Ажаһуудалай талаар хангалга хүдөө нютагуудта илангаяа түргэнөөр нэмэхэ. Табан жэлэй турша соо ажаһуудалай талаар хангалга хүдөө нютагта гурба дахин нэмэхэ байна.

Коммунальна ажаһуудалай талаар хангалга улам саашадаа хүгжөөгдэхэ. Городой электрическэ транспорт хүн зонине зөөлгөөр 6,4 процентээр нэмэхэ, гостиницануудай, банинуудай тоо олон болохо, хубсаһа угаадаг газарнуудай хүсэн нэмээгдэхэ.

Зүгөөр хүн зонине худалдаа наймаагаар, ажаһуудалай ба коммунальна талаар хангалга ажалшадай хэрэглэмжые үшөөл хүсэдөөр ха[illegible] шаданагүй гээд элидхэлшэ [illegible]лээ. Тиимэһээ хүн зонине ха[illegible] һайжаруулхын тулада бии [illegible] арга боломжонуудые саашад[illegible] рүүлхэ ба хэрэглэхэ зорилго [illegible]ликын Госпланай, худалдаа [illegible]най организацинуудай, а[illegible]лай ба коммунальна ажахы[illegible] хангалгын предприятинуудай [illegible] табигдана.

Хамтын байрануудта бай[illegible]рагшадай тоо 6,5 процент[illegible]наагдаһан үдэртэй һургуули[illegible] ба бүлэгүүдэй һурагшадай то[illegible] процентээр, һургуулиин наһа [illegible]гүй хүүгэдэй эмхи зургаа[illegible] үхибүүдэй тоо 5,1 процент[illegible] болохоор хараалагданхай.

Арадай элүүрые хам[illegible] хүгжэлтын гол даалгабарину[illegible]бан жэлэй түсэбөөр хараа[illegible] найхиһаа ехэ байха. Боль[illegible]дай оронуудай тоо 5,1 про[illegible] нэмэхэ, аптекануудай тоо 6,[illegible] центээр олон болохо.

Культурно-гэгээрэлэй эмхи [illegible]гаанүүдай материальна баа[illegible]шалань бэхижүүлхэ хэмжээн[illegible]сэбөөр хараалагдаһан байха [illegible]

Буряадай АССР-эй эконом[illegible]лон культурые 1970 ондо хү[illegible] гол зорилгонууд нимэ байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ноохо угаадаг Улаан-Үдын фабрикын мастер депутат Н. С. Попова (зүүн гарһаа), Захаамнинай аймагай Санагын дунда һургуулиин багша депутат Д. Д. Дамчеева, республикын Верховно Сүүдэй түрүүлэгшэ депутат М. М. Могнонов, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишон депутат Ш. Л. Цыремпилова гэгшэд сессиин забһарлалгын үедэ.

Е. ЗАХАРОВАЙ фото.

БУРЯАДАЙ АССР-эй 1970 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕТ БА 1968 ОНОЙ ГҮРЭНЭЙ БЮДЖЕДЭЙ ГҮЙСЭДХЭЛ ТУХАЙ

Буряадай АССР-эй финансын министр, депутат
Ч. В. ЕНДОНОВОЙ элидхэлһээ

Нухэд депутадууд! Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй мүнөө боложо байһан сессиин зүбшэн хэлсэлгэдэ, баталалгада республикымнай Министрнүүдэй Соведэй дурадхаһан Буряадай АССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджет хадаа РСФСР-эй гүрэнэй бюджедһээ дулдыдуулагдажа табигдаһан, ерэхэ ондо Буряад ороноймнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ хэмжээ ябуулгануудые мүнгөөр гүйсэд хангаха гэһэн зорилготой. Гарахаа байһан жэлнай В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойн гүйсэхэ баясхаланта он болоно. Тэрэниие нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада хараалһан түсэб даалгабаринуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэг—республикымнай ажалшадай арюун уялга гээшэ.

Даб дээрэхи мэдээнэй ёһоор, республикымнай 1969 оной гүрэнэй бюджет олзо оршынгоо талаар—107,7, гаршынгаа талаар—99,8 процент дүүргэгдэхээр хараалагдана. Мүн лэ бүхы аймагуудай, городуудай, сельскэ, поселково Соведүүдэй бюджетүүд дүүргэгдэхэ. Энэнэй ашаар арадай ажахые хүгжөөхэ байгша оной түсэб мүнгэ һомолоогоор һаадгүй хангагдаа, промышленность болон хүдөө ажахын хэмжээе дээшэлүүлхэ хэрэгтэ, арад зоной культурно-ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха ябадалда нэмэлтэ мүнгэн зөөри табигдаһан байна.

Буряадай АССР-эй 1970 оной гүрэнэй бюджет оршо, гаршынгаа талаар 118 миллион 641 мянган түхэриг байхаар хараалагдана гэхэ гү, али 1969 онойхиһоо 6,4 процентээр дээшэлнэ.

1970 оной бюджедэй олзо оршонууд

Бюджедэй бүхы оршо олзонуудай эхэнхи хубинь 69,8 процентнь гэхэ гү, али 82 млн. 872 мянган түхэриг гүрэнэй болон кооперативна [illegible] организацинуудай зүгһөө [illegible]. Тиихэдэ нютагай мэдэлэй предприяти, ажахынуудһаа 3 млн. 742 мянган түхэриг мүнгэн бюджедтэ түүгдэхэ. Предприяти, ажахын организацинууд продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбөө, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин тоо гарга доошолуулха даалгабаряа һайнаар үргэхэ бүриинь сэбэр олзо оршонь [illegible] болохо, тэрээнһээнь бюджедтэ [illegible]таха түлөөһэнэй саг соогоо ород байхань элитэ. Предприятинуудта олзо оршо һайнтайгаар хүдэлхэ хэрэ[illegible]нь түсэблэлгын, материальна ур[illegible]уулгын шэнэ гүри ехэ ашаа туһа [illegible]гэнэ. Мүнөө үен республикадамнай [illegible] промышленна 125 предприяти шэн[illegible]римаар хүдэлнэ гэхэ гү, али промышленностьһаа абтаһан бүхы сэбэр олзо оршын 98 процентые үгэнэ. Тэдэнэр байгша оной 9 һарын турша нёдондонойхиһоо 18 процентээр ехэ сэбэр олзо оршо оруулаа. Түрүү коллективүүд: «Теплоприбор» завод—29, ЛВРЗ—27, «Электромашина» завод—26 процентээр сэбэр олзоёо нэмээгээ.

Гэхэтэй хамта, бүхы промышленна предприятинуудай 22 процентнь сэбэр олзо оруулха 9 һарынгаа даалгабари дүүргээгүй. Энэ талаар илангаяа «Забайкаллес» комбинадай, республикымнай нютагай промышленностиин министерствын предприятинууд ехэ гээгдэлтэй.

Продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэб, олзо оршо оруулха даалгабаряа предприяти, ажахынуудай [illegible]жалтатайгаар дүүргэхэ ябадалда [illegible]хэй эд алмаха, машина түхеэрэл[illegible] бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха, эрдэм наукын ёһоор ажал үйлэдбэри эмхидхэхэ, шэнэ технологи нэбтэрүүлхэ гээшын мүнөө тон шухала байһан тухай нүхэр Ендонов зоригон хэлэбэ.

Улад зоной хэрэглэмжэ гэр һуудалайнь талаар хангаха хэрэг һайжаруулхын тулада засаг түрэмнай ехэхэн оролдолго гаргана. Республикадамнай гэр һуудалай хэрэглэмжэ хангалгын албан нилээд үргэдхэгдөө, материальна техническэ баазань эли бодо һайжараа. Гэбэшье олохон бытовой комбинадууд олзо оршо оруулхаһаа байтагай, гарзатайгаар хүдэлһөөр. Тодорхойлон нэгэ баримта хэлэбэл, байгша оной 10 һарын турша 6 комбинат хараалһанһаа гадуур 43 мянган түхэригэй гарза хээ. Ажалай бүтээсэ мүнөөнэй хэмжээнһээ эрид дээшэлүүлэн, хүн зондо үзүүлдэг хангалгын зүйлнүүдые бүри олон болгохо, олзо оршоёо арьбадхаха арга боломжоёо ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангалгын министерствын предприятинууд холо дутуугаар хэрэглэнэ.

Бюджедэй оршын нилээд ехэ хубинь эрьесын налогоор абтана. Ерэхэ жэлдэ республикадамнай худалдаанай эд бараанай эрьесэ 2 процентээр дээшэлхээр хараалагдана. Тиин дүн хамтадаа эрьесын налогһоо бюджедтэмнай 63 млн. 347 мянган түхэриг орохо. Гэхэтэй хамта байгша оной 11 һарын дүнгөөр худалдаа наймаанай эрьесэһээ бюджедтэ мүнгэн дутууса абтаа. Тамхи, саахар, ургамалай тоһо, нютагай промышленностиин продукци худалдаха талаар даалгабариин дүүргэгдээгүй дээрэһээ ехэхэн мүнгэн бюджедтэ ороогүй.

Арад зондо эд бараа худалдаха 11 һарын түсэбэй дүн дээрээ дүүрэбэшье, нёдондонойхиһоо 6,7 процентээр дээшэ мүнгэнэй наймаанай хэгдэһэн байбашье, 11 аймпотребсоюзууд, гүрэнэй наймаанай 10 предприяти түсэбөө дүүргэжэ шадаагүй гэхэ гү, али 6,9 млн. түхэригэй эд бараа дутуу наймаалаа. Худалдаа наймаанай эмхинүүдэй, министерствын зүгһөө эрилтын һула, туһаламжын тодорхой бэшэ байһанһаа наймаанай газарнуудта дутагдалнууд үзэгдэнэ, гүрэнэй болон кооперативна зөөри мууса алмагдана.

Ой модоной ажахын олзоһоо, улад зоной талаһаа бюджедтэ орохо олзо оршонууд тухай тогтохо зуураа, финансын министр энэ талаар зарим тэды дутагдал, тодорхой зорилго тушаа хэлээ.

Бюджедэй гаргашанууд

1970 ондо Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбэй дүүргэлтэ хангахын тулада гүрэнэй бюджедэй 118 млн. 641 түхэригэй гаргаша хэгдэхэ байна. Тэрэнэй 95 процентнь ажахын, социально-культурна хэмжээ ябуулгануудай гаргашада һомологдохо байна.

АРАДАЙ АЖАХЫЕ хүгжөөлгэдэ бюджедһээ ба предприяти, организацинуудай өөһэдэйнь нөөсэһөө хамтадаа 40 млн. 310 мянган түхэриг һомологдоно.

Тэрэ тоодо нютагай Соведүүдэй мэдэлэй промышленностьда — 6 млн. 817 мянган, гэр байдалай-коммунальна ажахыда—18 млн. 87 мянган түхэриг хараалагдана. Харгын заһабари, барилгада 498 түхэриг гаргашалагдаха. Гадна энэ хэрэгтэ предприятинуудай, колхоз, совхозуудай, барилгын болон бусад эмхинүүдэй зүгһөө 4 млн. 250 мянган түхэриг хамжуулагдаха гэхэ гү, али харгын хүдэлмэридэ урданайхиһаа 746 мянган түхэриг ехээр һомологдоно. Энэ арга боломжые ашаа үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, харгы замые шэнээр бариха, һэргээн заһаха ябадал нилээд һайжаруулха зорилго табигдана.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ тодорхой зорилгонууд һаяшаг боложо үнгэрһэн Колхозникуудай бүхэсоюзна гурбадахи съезд дээрэ дэлгэрэнгыгээр хэлсэгдээ. Колхозой шэнэ Устав хадаа хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам хүгжөөхэ, колхозникуудай хүдэлмэриие бүри эдэбхижүүлхэ арга нүхэсэл олгоно.

Һүүлэй үедэ колхозуудай экономико улам һайжарна. 1968 ондо хүдөө ажахын продукциин худалдаанай үнэ сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар республикын колхозууд нёдондо 7.711 мянган түхэриг, энэ жэлэй 9 һарын турша 4.643 мянган түхэриг нэмэлтэ олзо дахад абба. Гүрэнэй банкһаа урьһаламжа сэхэ абадаг болоһонһоо колхозууд ехэхэн туһаламжада хүртэнэ. Энэ жэлэй 11 һарын турша колхозууд 45 млн. 145 мянган түхэригэй урьһаламжа банкһаа абажа, саг зуурынгаа хэрэглэмжэ хангаад, 36 млн. 126 мянган түхэриг һөөртэнь бусаагаад байна. Удаан болзоорой урьһаламжа хэрэглэн, олохон колхозууд шэнэ барилга бодхоно. Гэхэтэй хамта зарим колхозууд өөһэдынгөө шадал зэргэ хараадаа абангүй, диилэшэгүй ехэ барилга хэхээр забдана, ехэ мүнгэнэй үрида ороно.

Жэшээлхэдэ, Сэлэнгын аймагай Тельманэй нэрэмжэтэ колхоз 2.287 мянган түхэриг банкда үритэй. Харин ажахын бүхы гол зөөринь 2530 мянган түхэригэй сэнтэй байха юм.

Гүрэнэй зүгһөө колхозуудта үгтэжэ байгаа халуун туһаламжые зүбөөр хэрэглэхэ, тэрэнэйнь ашаа харюуда ажахыгаа түргөөр хүгжөөхэ, олзо оршыень арьбадхаха гээшэ колхозой хүтэлбэрилэгшэдэй, бүхы колхозникуудай зайлашагүй зорилго болоно.

Республикымнай хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 1970 оной туршада 36 млн. түхэриг, тэрэ тоодо РСФСР-эй бюджедһээ 25 млн. түхэриг гаргашалагдахаар хараалагдана. Капитальна һомололгын диилэнхи хубинь совхозуудые хүгжөөлгэдэ, тэдэнэй материально-техническэ бааза бэхижүүлгэдэ зорюулагдаха.

Байгша оной даб дээрэхи дүн хаража үзэхэдэ, 49 совхозууд гарзатайгаар хүдэлжэ байна гэхэ гү, али 18 млн. гаран түхэригэй гарзада оронхой. Илангаяа Баргажанай Эрхирэгэй, Сэлэнгын, Онохойн, Охин-Булагай совхозууд ехэ гарзатай.

Олонхи ажахынуудта финансын журам хазагайруулагдана—штадаар хараалагдаһанһаа олоор алба хааг-шад, элдэб тушаалтад томилогдоно, оборотдо табигдаһан мүнгэн зөөри шэнэ барилгада хэрэглэнэ. Мүнөө үедэ республикымнай миил гурбан ажахы—Зэдын аймагай Борьёогой, Ториин, «Октябрьский» совхозууд ажахын тоосоондо гүйсэд оронхой, шэнэ гуримаар хүдэлнэ. Харин бэшэ совхозууд ажахын тоосоондо орохо хэрэгые ехээр үнжагайруулна.

Манай республикадахи газарай шанар һайжаруулха хэрэгтэ жэл бүри ехэхэн зөөри хэрэгсэл хандуулагдана. Ерэхэ ондо уһанай ажахые эрхилэн, газар уһалха, намаг хатааха гэхэ мэтэ хэмжээ ябуулгануудта 7 млн. 24 мянган түхэриг, тэрэ тоодо РСФСР-эй бюджедһөө [illegible] 733 мянган түхэриг һомолог[illegible]

Колхоз, совхозуудта тракт[illegible]байн, хүдөө ажахын машин[illegible] минеральна үтэгжүүлгэ хү[illegible] үргэдхэгдэхэ.

«Сельхозтехника» гэжэ р[illegible]кымнай нэгэдэлэй худалдаа[illegible]най жэлэй эрьесэ 30 млн. 9[illegible]ган түхэригтэ хүрэхэ гэхэ г[illegible] 1969 онойхиһоо 7,4 проц[illegible] ургаха.

Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ[illegible]нэй зүгһөө үгтэһэн мүнгэн [illegible] багажа зэмсэг зүбөөр, аша үр[illegible]тэйгээр хэрэглэхын хойноһоо [illegible] ажахын, мелиорациин ба у[illegible] ажахын министерствэнүүдэй, «[illegible]хозтехника» гэжэ нютаг[illegible]гуудтахи нэгэдэлэй зург[illegible] зүгһөө, нарин нягта хинал[illegible]ха, колхоз, совхозуудта то[illegible] һайн туһаламжа үзүүлхэ зэрг[illegible]

КАПИТАЛЬНА БАРИЛГАДА [illegible]жэлэйхиһээ нилээд ехэ мүнгэн [illegible]нэй бюджедээр, банкын урь[illegible]жаар болоод предприятинуудай [illegible]гашаар һомологдоно. Имагтал[illegible]нэй зүгһөө 1970 ондо капит[illegible] барилгын һомололгодо нютагай[illegible]дүүдэй мэдэлдэ 23 млн. 657 [illegible] түхэриг үгтэхэ.

Капитальна барилгые түсэб[illegible] нарижуулан һайжаруулха, б[illegible] эмхинүүдэй экономическа тал[illegible] машуулгые дээшэлүүлхэ, п[illegible] сметнэ хэрэгыень һайжаруул[illegible]хай КПСС-эй ЦК, Минис[illegible] Совет байгша ондо тодорхой [illegible]бэринүүдые абаа. Түргөөр, һай[illegible]нартайгаар капитальна бари[illegible] барилгын хүдэлмэриин өөрын[illegible]сэн хямдаруулха эрилтэ таби[illegible] Ерэхэ жэлһээ барилгын эмх[illegible] түсэблэлгын, экономическа [illegible] урмашуулгын шэнэ гуримда [illegible] хүдэлхэнь.

(Түгэсхэлынь 2-дохи нюур[illegible]